Työllisyys on yhteinen asiamme

–

Työllisyyden kuntakokeilut

Johtaja, FT Maire Mäki

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto

Tavoitteet ja niiden toteutumisen seuranta

- Kokeilulle on asetettu tavoitteeksi selvittää, millainen vaikuttavuus on valtion ja kuntien työllisyydenhoidon rahoituksen, osaamisen ja asiakaspalvelun yhdistämisellä on mahdollisuus saada aikaan.
- **Mahdollisuuksia aikaisempaa tehokkaampaan ja vaikuttavampaan toimintaan tulee siitä, että kun kunnat järjestävät työllisyyspalveluja, ne voivat koordinoida yleisen toimialansa ei-lakisääteiset työllisyyspalvelut kokeilun kohteena olevien valtion palvelujen kanssa**.
  - Uudet toimintakonseptit työllisyyspalveluihin.
  - Palveluiden saatavuus (erityisesti sote- palvelut, opetushallinnon palvelut), palveluiden sirpaleisuus.

- Kokeilunaikainen seuranta: mahdolliset korjaat toimet, ketteryys.
- Yhteys TE- palvelujen strategiatyöhön. Visio tulevista TE-palveluista?
- Koronatilanteen sopeutumissuunnitelmat.

Kokeilujen asiakkuuksista ja palveluprosesseista

- Kokeilukunnat eivät hoida kaikkia työnhakijoiden palveluprosessiin kuuluvia tehtäviä, osa näistä tehtävistä tulee jäämään TE-toimiston hoidettavaksi.
  - Asiakasohjaus, viestintä/ markkinointi

- Riskit:
  - Asiakasprosessien monimutkaisuus, palvelujen viiveet, päällekkäinen työ
  - TE-toimisto ja ELY-keskus pitävät tärkeänä, että niillä on mahdollisuus vaikuttaa kokeilualueen kuntien välisen yhteistyösopimuksen sisältöön, jotta HE:ssa kirjatut kaikki kuntien vastuulle siirtyvät tehtävät tulevat huomioiduksi varmistaen asiakkaiden tasapuoliset palvelut.

Kokeilujen resurssointi

- Kokeilualueeksi hakeutuneilta kunnilta edellytetään omarahoitusta, joka on 15 % kunnan vuonna 2018 maksamasta työmarkkinatukiosuudesta per vuosi.
  - Muuttuneessa työmarkkinatilanteessa: onko kokeilukunnilla mahdollisuutta suunnata lisäpanostusta työllisyydenhoidon palveluihin?
  - Kuntien panostus työllisyydenhoidon palveluihin vaihtelee.
  - Merkittävässä roolissa rakennerahastovaroin toteutettavat ESR- hankkeet.
- Kokeilujen ohella kumppanuusmallien kehittämistä tarvitaan
  - Eri tahojen tuottamien työllisyydenhoidon palvelujen integrointi.
  - Palvelujen kokonaisvaltainen tarkastelu on välttämätöntä sekä asiakkaiden että taloudellisen panostuksen näkökulmasta.

- Kokeilun johdosta työmarkkinatuen rahoitusvastuuseen ei ole tulossa muutoksia.
  - Kuntien heikentynyt taloudellinen tilanne.
  - Työmarkkinatuen rahoitusvastuun ”kannustusvaikutus”.
  - Tärkeää on, että kokeiluissa panostetaan siihen, että henkilöt työllistyvät mahdollisimman laajasti **avoimille työmarkkinoille.**

Kunta – Kokeilualue – Kokeilualueen kunta

- Kuntakokeiluihin liittyviä säännöksiä on täsmennetty siten, että ehdotetussa laissa tarkoitetuista tehtävistä vastaisi kokeilualueen kunta. Kunta voi sopia järjestämisvastuun siirrosta toiselle samaan kokeilu-alueeseen kuuluvalle kunnalle kuntalain mukaisesti ja kokeilualueen kunnat voivat sopia kuntalaissa tarkoitetuista yhteistoiminnan muodoista tehtävien hoitamiseksi.
- Kokeilualueen kuntien yhteistyö olisi kokeilun lähtökohta, mutta vastuu siirtyvistä tehtävistä olisi viime kädessä kullakin kokeilualueen kunnalla. Myös TE- palveluiden henkilöstö tulee siirtymään kuntiin, ei kokeiluun.
  - Htv- resurssien liikuteltavuus
  - Osaamisvaatimukset: TE- toimiston siirtyvän asiantuntijan tulee hallita kokonaisvaltaisesti TE-palvelujen kokonaisuus.
  - Työvoiman alueellisen liikkuvuuden edistäminen.

- Kokeilulle isona haasteena tulee olemaan se, miten yksittäisten kuntien hyvät käytännöt saadaan hyödynnettyä ja miten varmistetaan se, että asiakkaiden palvelun yhdenvertaisuus toteutuu.
- Kokeilun tulisi aidosti rakentaa uutta palvelumallia, tavoitteena ei ole se, että kunnissa jatketaan nykyisillä työllisyydenhoidon menetelmillä kokeilu- kyltin alla.

Työnantaja/ yrityspalvelut:

- TE-toimisto pitää tärkeänä kehittää edelleen uusia yhteistyömalleja TE-toimiston, ELY-keskuksen ja kuntien kesken. Oulussa tällainen konsepti on toiminut nyt vuoden ajan ns. BusinessAsemalla, jossa toimijat yhdessä tuottavat yritysten erilaisia palveluita (esim. rekrytointitilaisuudet, hautomotoiminta, yrittäjyysinfot). Yhteisiin tiloihin sijoittuvat jo nykyisellään TE- toimiston ja BusinessOulun henkilöstöä.

Työttömyysturvaan liittyvät tehtävät:

- Työnjako kokeilukunnan ja TE-toimiston välillä: kokeilukunta keskittyy palveluihin, TE-toimiston tehtävä painottuu velvoittavuuteen.
- Tämä asetelma vaikeuttaa osaltaan kokeilukuntien ja TE-toimiston toiminnan vertailua pysyviä palveluratkaisuvaihtoehtoja arvioitaessa.

Alueellisten TE- palveluiden kokonaisuus

- Kuntakokeilut edellyttävät tiivistä yhteistyötä kuntien ja valtion aluetoimijoiden kesken. Pohjois-Pohjanmaalla - Oulussa on jo vuonna 2019 tehty Työllisyyden ekosysteemiin kumppanuussopimuksen, jossa sopijaosapuolina ovat Oulun kaupunki, KELA:n pohjoinen vakuutuspiiri, Pohjois-Pohjanmaan liitto, ELY-keskus ja TE- toimisto. Tämä malli on osoittautunut toimivaksi ja kumppanuustoiminta on eden-nyt positiivisesti. Käynnistyville kokeiluille vaihtoehtoinen toimintatapa olisi ollut kumppanuusperusteisen yhteistyön syventäminen alueilla, joissa on edetty hyvin.

- TE-toimiston tehtävänä on muuttuvassa tilanteessa uudistaa omat palvelurakenteensa ja prosessit, tehdä yhteistyötä ja tukea kutakin yksittäistä kokeilua sen onnistumisessa. Asiakkaiden kannalta tärkeää on myös se, että aluetasolla eri kokeilujen ja valtion TE- palvelujen yhteistoiminta on sujuvaa. Tärkeää olisi myös alueen kokeilualueiden kuntien vertaiskehittämisen tukeminen.
    - *Esityksessä nostettu yhteistyöelin voi toimia tässä roolissa. Kokeilulain 22:§n mukaan kokeilualueen työ- ja elinkeinotoimiston ja kokeilualueen kuntien on perustettava tasavertaiseen kumppanuuteen perustuva yhteistyöelin, joka sovittaa yhteen ja seuraa alueen työllisyyden edistämisen kokonaisuutta. Saman TE-toimiston alueella toimivilla kokeilualueilla voi olla yhteinen toimielin. Kokeilulain 22 § 2 momentin mukaan on mahdollista, että TEM myöhemmin antaa asetuksella tarkempia säännöksiä yhteistyöelimen kokoonpanosta ja yhteistyön osa-alueista.*

- Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto onkin jo pyytänyt alueen kolmea kokeilua nimeämään edustajansa perustettavaa yhteistyöryhmään. Kokeiluihin mukaan tulevat kunnat ovat suhtautuneet asiaan positiivisesti ja jopa toivoneet laajempaa jäsenten määrää ko. toimielimeen. Olemme korostaneet työryhmän roolia tiedon vaihtamisessa ja yhteisessä kehittämisessä. Parhaillaan osana yt- prosessia ollaan KEHA-keskuksen johdolla laatimassa mallia yhteistyösopimukseen. Tärkeää on, että ajatus alueellisesta yhteistyöelimestä/- ryhmästä pidetään vahvasti tavoiteltavana asiana. Yhteistyöelin ei kilpaile kokeilun johtoryhmän kanssa, vaan tukee alueellista työllisyyden hoidon koordinaatiota. Vastaava malli on rakennettu myös Uudellamaalla.

”Työllisyys on yhteinen asiamme”

- Pohjois-Pohjamaan TE-toimisto katsoo, että kokeilujen tavoitteena ei tule olla uuden kunnallisen TE-toimiston perustaminen, vaan uusien toimintakonseptien kehittäminen työllisyyspalveluihin. Parhaimmillaan tällä voi tällä voi olla myönteisiä vaikutuksia mm. heikossa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden työllistymiseen.

- Alueilla on toimivia kumppanuusmalleja ja niistä tulee pitää kiinni kokeilujen käynnistyttyäkin. Resurssien tuominen ”yhteiseen pöytään” on kannatettavaa. Haasteellisessa toimintaympäristössä, kuten koronaepidemian aikaan, kumppaneiden ja organisaatioiden muutosvalmius ja ketteryys ovat menestyksen avaimia. Kumppanuusmallien avulla voidaan ratkaista yhteisiä ongelmia yhteisissä pöydissä.

- Työllisyydenhoidossa tärkeää on kaikissa tilanteissa muistaa asiakaslähtöisyys ja se, että asiakkaille kyetään viestimään selkokielellä tarjolla olevista palveluista ja asiakasohjaus on toimivaa. Asiakkaiden kannalta tärkeää on myös se, että aluetasolla eri kokeilut ja valtion TE- palvelujen yhteistoiminta on sujuvaa ja että kokeiluihin siirtyminen ei aiheuta asiakkaille näkyvää notkahdusta siirtymävaiheessa.

- Tärkeää on, että ajatus alueellisesta yhteistyöelimestä/- ryhmästä pidetään vahvasti tavoiteltavana asiana. Yhteistyöelin ei kilpaile kokeilun johtoryhmän kanssa, vaan tukee alueellista työllisyyden hoidon koordinaatiota.